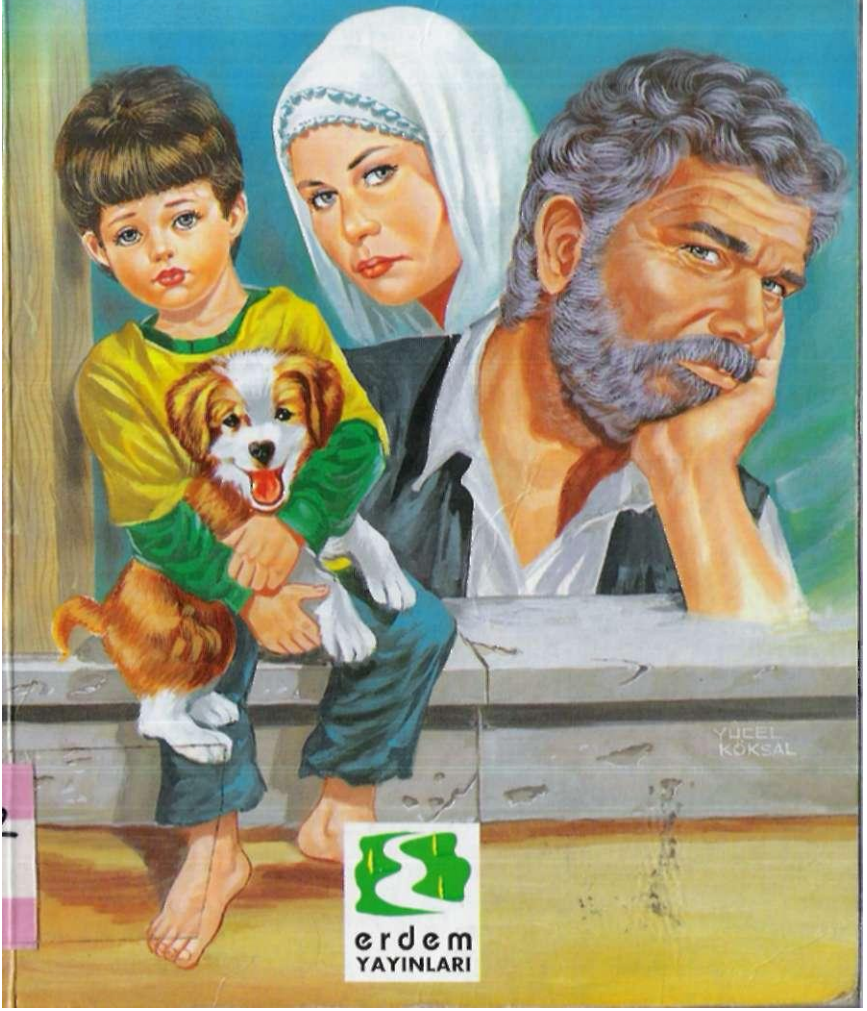
Kemalettin Tuğcu

HIRDAVATÇI DEDE

erdem
YAYINLARI

HIRDAVATÇI DEDE

MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun
2354 sayılı Tebliğler Dergisi'ne ekde yayınlanan kararı ile
ilk ve ortaokul öğrencilerine tavsiye edilmiştir.

erdem
YAYINLARI

Erdem Çocuk Kitapları: 141
Kemalettin Tuğcu'dan Seçmeler: 11
ISBN 975-501-033-5

darkmalt

Baskı
Özener Matbaası / İst.
Tlf.: (0212) 481 97 88

2003 / İstanbul

erdem
YAYINLARI
Cağaloğlu Yokuşu Nu.: 12-14 D.: 10 Cağaloğlu / İstanbul
Tlf.: (0212) 511 26 03 - 511 25 40
Belgegeçer: (0212) 520 96. 38

HIRDAVATÇI DEDE

erdem
YAYINLARI

TAHİR BABA

Hava iyiden iyiye kararmıştı. Yağmur ince ince çiseliyordu. Çocuk kapının eşiğine çekildi. Çıplak ayakları üşümüştü. Daha yeni oturmuştu ki saçaklı bir köpek kuyruğunu sağa sola sallayarak yanına geldi. Çocuk eliyle onu iter gibi yaptı.

- Hoşt, dedi.

Köpek aldırmadı. O da yağmurdan kaçmıştı. Çocuğun yanına oturdu, ıslanmış olan ayaklarını iki defa yaladı.

Çocuk biraz çekinerek aşağı sarkık olan kulaklı başını okşadı. Köpek onun çıplak dizini ya-

ladı.

Böylece anlaşmışlardı. Birbirlerine bir ziyanları dokunmayacaktı. Yağmur da bir yandan hızını arttırıyordu.

Çocuk kararan yollara üzüntü ile bakıyordu. Eli hâlâ köpeğin başının üstündeydi.

Önündeki eşiğe oturdukları kapının arkasında bir takunya sesi duyuldu.'Kapı ağır ağır açıldı. Başı takkeli, arkasında bembeyaz bir entari bulunan bir ihtiyar adam kapının eşiğinde belirdi. Ayaklarındaki pabuçlar ayak bileklerine kadar uzundu ve oradan bileklerine bağlanmıştı. Elinde bir kap vardı. Köpek onu görünce kalkmış, kuyruğunu daha hızlı sallamaya başlamıştı.

İhtiyar adam durakladı:

- Sen de kimsin? diye sordu.

Çocuk ona ıslak gözleriyle baktı.

Yağmur hızını arttırmıştı.

Yaşlı adam kapının yanındaki tabağa getirdiği yiyeceği döktü. Köpek hem bunu yemeye başladı. Adam tekrar:

- Senin evin barkın yok mu? dedi.

Çocuk ağlamaya başladı:

- Babam beni kovdu, dedi.
- Baban seni kovdu mu?
- Hıı.
- Bir yaramazlık mı yaptın, dedi yaşlı adam.
- Ağladım da ondan, dedi çocuk.

- Neye ağladın?

- Babam annemi kovdu. Onun için ağladım.

- Anneni neden kovdu?

- Her akşam rakı içer. Gene içti, annemi kovdu.

- Sen de ağladın öyle mi?

- Evet, annemin yemeği tabağında kalmıştı. Yağmur yağıyordu.

- Sonra ne oldu?

- Karşımda zırlama, dedi babam. «Git ana-na yetiş.» dedi.

- Eeee.

- Ben de koştum annemin arkasından ama onu bulamadım.

- Sizin eviniz nerede?

- Bilmiyorum, koşa koşa aradım, yolumu kaybettim.

- Oturduğunuz yeri bilmiyor musun?

- Bilmiyorum.

- İçeriye gir bakayım da bana anlat.

İçeride yerden yükseltilmiş bir yer vardı. Orada bir ışık yanıyordu. Girdikleri yerin duvarları karanlıkta kalıyordu. İhtiyar takunyalarını çimento sıvalı yerin sonunda bırakarak yerde serilmiş olan geniş mindere oturdu. Orada kaynamakta olan bir tencerenin kapağını açtı, bir kaşıkla karıştırdı, içinden fasulyeler tıkırdadı. Baktı:

- İyi, pişmiş, diye söylendi.

Sonra çocuğa işaret etti:

- Otur bakayım, senin adın ne?
- Murat, dedi çocuk.
- Baban ne iş yapar senin?
- Marangoz, dedi çocuk.
- Başka kardeşin var mı?
- Yok.
- Annenin adı ne?
- Hatice.
- Peki annen nereye gitti?
- Babasının evine gitti.
- Nerede bu ev?
- Bilmiyorum.

Yaşlı adam kalktı, yerden yapılı bir iskemle getirdi, onun üzerine bir tepsi koydu, yandaki tenekeden bir parça ekmek çıkardı, bir bezle dizlerine örttü.

- Senin karnın aç olmalı, dedi.
- Yemek yiyorduk, annem gitti, dedi çocuk.
- Sen de zırladın, baban da annenin arkasından git, dedi.
- Hıı,
- Şuraya karşıma otur bakayım, kaşığı da al eline.

Yaşlı adam çocuğa bir kaşık verdi. Sonra tencereden tabağına fasulye koydu. Fasulyeler sıcaktı, tabaktan dumanlar çıkıyordu.

- Buradan ekmek de al, dedi ihtiyar adam.

«Acele etme, ağzın burnun yanar. Sen fasulyeyi sever misin?»

- Severim, dedi çocuk.

İhtiyar adam kendi tabağını da doldurdu. Ekmekten bir parça kopardı, fasulyenin suyuna bandı.

- Bana bak, dedi. Eskiden fasulyenin yüzüne bakmazdı kimse. Böbürlenen bir adama: «Kendini fasulye gibi nimetten mi sanıyorsun.» derler. «Fukara yemeği idi fasulye. Sonradan işi azıttı ki sorma. Ama ne olursa olsun ben çok severim kuru fasulyeyi. Hele bol kuşbaşı etle, salçalı, kırmızr biberle yemekle doyum olmaz. Haydi bakalım, yavaş yavaş ye.»

Uzanıp bir havlu parçası aldı.

- Burnunu sil, dedi. «Karnını doyurmaya bak. Yarın sabah karakola gideriz, onlar senin ananı babanı bulurlar.»

Çocuk fasulyeyi her kaşıkta üfleyerek yedi. Ekmeğini suyuna batırıyordu.

Fasulye sahiden çok lezzetliydi. Yaşlı adam:

- Geleceğini haber verseydin sana güzel yemekler yapardım, dedi.

Çocuk anlamadan baktı adamın yüzüne. Bu adamın yüzünü kaplayan sakal ve bıyıkları da kırlaşmıştı. Elmacık kemikleri bu kıllar içinde kalmış ve kırmızıydı. Gözlerini kısarak bakıyordu:

- Babanın adı neydi? diye sordu. «Sordum

muydu?»

- Babamın adı İdris.
- Demek baban rakı içiyor.
- Evet.
- Anana hep böyle kötü muamele mi eder?
- Her zaman değil, içmezse iyi oluyor.
- Öyle ha, sen sakın içme.

Adam kalktı, bir tabağa üzümler koymuştu, onları yıkadı, getirdi sofranın ortasına koydu.

- Daha fasulye ister misin? dedi.
- İstemem, dedi Murat.
- Sıkılma ye. Sonra Tahir Baba'ya gittim de beni aç bıraktı dersin.
- Tahir Baba kim? diye sordu çocuk.
- Ben, bana Tahir Baba derler.
- Burası senin evin mi? dedi çocuk.
- Evim, dedi Tahir Baba. «Ben burada oturuyorum.»
- Köpek senin mi?
- Benim sayılır, kapıya gelir bekler, ben de ona bir şeyler veririm.
- Onun adı ne?
- Fidel, diyor sokak çocukları.
- Isırmaz mı?
- Hayır, ısırmaz.
- Nerede oturuyor o?
- Kapının önünde.
- Kışın üşümez mi?

- Köpekler üşümez. Başını bacaklarının arasına sokar, öyle uyur, kendi kendine ısınır.

İhtiyar adam sobayı yokladı. Köşeye çekildi. Eline bir kitap aldı. Gözlüklerini takarak okumaya başladı. Dudakları kıpırdıyor ama söylediği duyulmuyordu.

Çocuk ona bakarken bir dirseği üzerine yaslanmıştı. Başı yavaş yavaş sarktı. İhtiyar adam gözlüklerinin üstünden ona baktı, başını iki tarafa salladı.

Çocuk yorulmuş olmalıydı. Karnı doyunca da üzerine bir ağırlık çökmüş, göz kapakları ağırlaşmıştı.

İhtiyar okuduğu kitabı kapattı, öptü, başına koydu. Yanındaki lâmbayı söndürdü, bir süre de çocuğu seyretti.

Gözünün önüne kendi çocukluğu gelmişti. Birçok yıl önce kendisi de böyle bir çocuktu. Onların da köyleri, köyde bir evleri vardı. Anası her akşam yaptığı çorbayı karıştırırdı.

Babası tarladan yorgun döner, kapının dışından seslenir, annesi hemen kalkar, avluya çıkarak babasının çarıklarını çözer, bir yere vurarak içindeki yaprakları temizler, sonra kirlenmiş olan çorapları da çekip çıkarır, babası ayaklarını merdivene sürterek karısının döktüğü su ile yıkamaya çalışırdı.

Ayakları dizlerine kadar yıkanınca, kadın bir

havluyla kocasının ayaklarını kurular, ona temiz yün çoraplarını giydirir, babası ayaklarının ucuna basarak ocaklı odaya girerdi.

Anası içenden sesleniverirdi:

- Çorbayı karıştır, dibi tutmasın.

Anası hamur tahtasını getirip ocağın karşısına koyar, üstüne bir örtü örter, somunları diler, arada bir sorardı:

- Ekinler orağa geldi mi?

- Akşama sabaha derdi babası. Daha yeşilleri var içlerinde. Ama beklemek olmaz, sonra tırpanı kaldırdın mı dağılır.

- Ben de varacak mıyım yazın?

- Sen evinde otur, oğlana bak.

Bazen anası dilimlerden ufak ufak doğradığı parçaları tereyağında kızartır, bunları ayrı bir tabağa koyardı. İsteyen çorbasına katardı bu artmış ekmek parçalarını.

Tahir Efendi içini çekti, ayağa kalktı. Yere bir seccade serdi, namaza durdu. Sonra namazını bitirince bir şilteyi altına serdi. Oğlanın üstüne de ince bir örtü koydu.

Murat gözlerini açtığı zaman Tahir Efendi namaz kılıyordu. Gözlerini ovuşturarak etrafına bakındı. Sonra ağlamaya başladı. İhtiyar adam iki tarafına selâm verdikten sonra:

- Ne o, şaşırdın mı? dedi.

Çocuk susmaya çalıştı.

- Burası cami mi?

- Yok, dedi Tahir Efendi. «Namaz her yerde kılınır. Şimdi buradaki kapıyı aç, orada abdesthane var. Elini yüzünü yıka, orada asılı duran havluya kurula yüzünü, bak çay kaynıyor.»

Çocuk onun dediğini yaptı. İhtiyar adam gene sofrayı kurmuştu. Sağında solunda kutular, tenekeler vardı.

Ortaya zeytin, ekmek, peynir koydu. İnce belli bardaklara da çay doldurdu. İkişer ikişer şeker attı içlerine.

- Haydi biraz bir şeyler ye, dedi. «Sen koskoca oğlansın, neye ağlıyorsun. Bak ben ağlıyor muyum?»

Gitti kapıyı açtı. İçeriye gün ışığı dolunca geldi elektriği söndürdü. Murat iki zeytin yedi, bir parça peyniri ekmeğin içine koydu, sıktı, öyle yemeye başladı.

Bu sırada kapıda bir adam belirdi. Tahir Baba:

- Mehmet, diye seslendi. «Ayaklarını sil de gel bakayım.»

Orta yaşlı bir adam onun dediklerini yaptı. Ama ayakkabıları hayli çamurlu olacak ki onları kapının önünde bırakarak çıplak ayakla yürümüştü.

- Buyur, baba dedi.

- Bana bak, dedi Tahir Baba. «Karakola gidi-

yorsun değil mi? Bir aralık Kadri Bey bana uğrasın.»

- Söylerim, dedi Mehmet.

- Unutma sakın, dedi. «Ben giderdim ama burasını boş bırakamıyorum. İpini koparan soluğu burada alıyor.»

Bekçi, Murat'a baktı?

- Bu çocuk kimin nesi? dedi.

- Kendi gelen, dedi Tahir Baba. «Bana misafir oldu. Komiserle onun için konuşacağım.»

Mehmet gitti. Tahir Baba bir sandığı sürükleyerek getirdi.

- Bana bak oğlum, dedi. «Bunun içinde ayakkabılar var. Ayağına olanını giy. Çimentoya basarsın karnın ağrır, başına iş açarsın.»

Murat irili ufaklı ayakkabılar arasında bir çift keten ve altı lâstik ayakkabı buldu. Ayağına da tam olmuştu.

Bu arada içeriye bir iki kişi girdi. Birisi efendiden bir adamdı. Boyun bağı filân takmıştı. Öteki işçi kılıklıydı. Tahir Baba:

- Senin eksiğin hiç bitmez, dedi işçiye. «Gene ne aradın?»

işçi:

- Bir manivela aradım, dedi. «Taş çıkarıyoruz da.»

- İyi ama, dedi. «Bir aralık sen kazma istedin, hâlâ getireceksin. Bunu da getirmezsen

dünyayı başına yıkarım bilmiş ol.» dedi.

Bir yerden iki metre boyunda bir demir çıkardı, verdi.

- Unutma, dedi. «Elinle ver, sonra ayağınla git ara.»

İşçi adam:

- Dinime imanıma, dedi. «İş biter bitmez getiririm. Sen sağ ol.»

Tahir Baba öteki adama döndü:

- Siz ne aramıştınız?

Efendiden adam:

- Şu kilidi getirdim, dedi. «Buna göre bir anahtar bulunur mu?»

- Hele siz şöyle oturun, ben bakayım.

Gitti, ağır bir kutu getirdi. İçi her boyda kapı kilidi ve anahtar ile dolu idi. Bunları karıştırdı, bir tanesini buldu, kilide soktu, çevirdi. Kilit şark diye açılıp kapanıyordu.

Adam anahtarla kilidi getirdiği gazeteye sararken:

- Kaç kuruş, dedi.

- Ne kuruşu, dedi Tahir Efendi. «Kuruş kaldı mı?»

- Yani ne vereceğim, dedi adam.

- İki lira ver, dedi Tahir Efendi. «Yani iki yüz.»

- Amma yaptın ha, üst tarafı bir anahtar.

- Öyleyse buyur nalbura git, dedi Tahir Ba-

ba. «Sana yeni bir kilit versin de yedi sekiz bin liranı alsın.»

Adam iki yüz lirayı verip çıkarken bir kadın girdi kapıdan.

- Tahir Efendi, dedi. «Sende çuvaldız bulunur mu?»

- Bakalım, dedi Tahir Baba. «Ne yapacaksın çuvaldızı?»

- Kızım dışarıya gidiyor, dedi. «Dengi dikeceğiz.»

- Satın mı alacaksın?

- Hayır, canım. İşim bitince getiririm.

- Getirmezsin.

- Getiririm dedim ya.

Kadın çuvaldızı alıp gitti. O çıkarken başka bir kadın girdi içeriye.

- Sorma Tahir Efendi, dedi. «Başımıza gelmeyenler kalmadı.»

- Sorduğum yok, dedi adam. «Ne istiyorsun?»

- Kuyu çengeli.

- Ne yapacaksın?

- Kuyuya takacağım.

- Bana bak Zehra Hanım. Dünyada kuyu çengeli kalmadı.

- Sende vardır, dedi kadın.

- Alıp gidersin, bende de kalmaz.

- Vallahi getiririm.

Tahir Efendi yassı bir çembere takılmış beş altı tane kasap çengeli bulunan bir şeyi sapından tutarak getirdi.

- Bana bak, dedi. «Kovayı alayım derken çengeli de kuyuya düşürme. Artık kuyu çengeli yapan demirci de kalmadı.»

- Getiririm dedim ya, dedi kadın. «Hiç merak etme.»

Kadın giderken komiser girdi içeriye. Şişman bir adamdı.

- Beni çağırmışsın Tahir Efendi, dedi. «Hayrola.»

Tahir Baba adamı içeriye aldı, bir yere oturttu.

- Bu çocuk için dedi. «Akşam benim kapıya gelmiş. Yağmurdan oraya sığınmış. Dayanamadım aldım içeriye.»

Tahir Baba bildiği kadar anlattı. Komiser Murat'a sordu:

- Babanın dükkânı var mı?

- Yok, dedi Murat. «Başkasının yanında çalışıyor.»

- Eviniz nerede?

- Bilmiyorum.

- İnsan evini bilmez olur mu?

- Anneme yetişeyim diye koştum. Birçok sokaklara girdim çıktım.

- Sokağınızın adı?

- Oraya yeni taşınmıştık, bilmiyorum.
- Yanında çeşme, cami filân yok mu?
- Bilmem.
- Sen hiç sokağa çıkmaz miydin?
- Annem bırakmazdı.
- Senin yanına bekçi vereyim, dolaş bakalım, belki evini bulursun.
- Ben babamın yanına gidemem. Annemi kovduğu için ağlıyorum diye beni de kovdu.
- Peki ne olacak?
- Bilmiyorum.

Komiser:

- Tahir Baba, dedi. «Bu çocuk sende kalsın. Belki anası babası arar, karakola gelirler, burasını söyleriz, oldu mu?»
- Ne diyeyim, dedi Tahir Baba. «Oldu.»
- Bu gece nöbetçiydim eve gidiyorum, bana müsaade.
- Güle güle Kadri Bey oğlum.

Kadri Bey gitti, bir adam girdi içeriye, dışarıda başka bir adam bekliyordu. Tahir Baba:

- Hayrola kalfa, dedi. «Ne aradın?»
- Sağlam bir direk, dedi adam. «Şöyle beş metre kadar olacak.»

Tahir Baba:

- Oldu mu ya, dedi. «Beş metrelik direk olur mu?»
- Sende bulunur, Tahir Baba.

- O adamı al içeriye de arasın bakalım.

Üçü birden depo boyunca yürüdüler.

Karşılıklı duvarlara dayalı konsollar, kapılar, pencereler, direkler vardı. Ortada ancak bir insan geçecek kadar yer bırakılmıştı.

İşçi ve kalfa yarım saat kadar aradılar. Sonra upuzun bir direk bulup çıkardılar. Tahir Efendi:

- Kaş yapayım derken göz çıkarmayınız. Bir yere çarpmayınız, dedi.

Direği zorla döndürerek çıkardılar kapıya kadar. Pazarlık ettiler. Tahir Baba elli bin lira istedi. Adam vermiyordu. Kalkıp gitmek istedi. Tahir Baba hiç oralı olmadı. Nihayet adam parayı verdi ve gitti.

- Oh be, dedi Tahir Baba. «Bunlarla başım dertte.»

Daha yerine oturmadan bir başkası geldi:

- İki parmak boru istiyorum. Dört metre kadar olacak.

Tahir Baba, dua eder gibi bir şeyler mırıldanarak kalktı.

- Bak, dedi. «Beni günaha sokma. Otuz bin liranı alırım.»

Adam şaşırdı.

- Peki ama, dedi. «Yenisi yirmi beş bin lira.»

- Sen de git yenisini al, dedi.

- Yirmi bin lira da kamyon parası mı vereyim?

- Bana ne, ben oturuyorum burada. Malımın değerini istiyorum.

- Göreyim bir kere.

- Kibrit kutusu değil bu. Koca boru.

Patlak matlak olursa.

- Beni uğraştırma. Benden ne aldın da kâr etmedin.

Adam boruyu aldı, parayı verdi, gitti. Tahir Baba tam yerine oturmuştu ki bir kadın daha girdi içeriye:

- Tahir Baba, dedi. «Babam üstünüze afiyet biraz rahatsız. Sizde kekik yağı bulunur mu?»

- Bulunur, dedi Tahir Efendi. «Bizde kuş sütü de bulunur, keçi yumurtası da.»

Bir kutudan bir şişe çıkardı, gitti. Bunu güzelce yıkadı ve o şişeye dört parmak kadar kekik yağı koydu.

- Haydi bakalım, dedi. «Selâm söyle pedere. Giderken kapıyı da çek git. Namaz kılmaya vakit yok burada.»

SARHOŞ ADAM

Marangozhanede usta, İdris'e seslendi:

- Daha bir tahtayı rendeleyemedin. Nen var senin? dedi. Öteki usta:

- Nesi olacak. Akşam içkiyi fazla kaçırmış.

Usta, İdris'in yanına geldi.

- Seninle bozuşmamız yakındır, dedi. «Bakıyorum bunca zamandır çalışıyorsun, daha bir rendenin bıçağını ayarlayamıyorsun.»

Usta, İdris'in elinden rendeyi aldı, testerenin tersiyle rendenin arkasına vurup bıçakla tahta

kamayı çıkardı. Yavaş yavaş yerleştirdi, sonra sıkıştırdı:

- Al bakalım, dedi. «Deminden beri uğraşıyorsun. Bunu çıraklar bile yapar, kalıbından utan.»

İdris:

- Kusura bakma. Akşam canım sıkıldı.

- Senin canının sıkılmadığı akşam yok ki. Ne yaptın gene.

- Ne yapacağım. Kadını kovdum evden.

- Ne yaptı sana kadın?

- Hiç. Ne yapacak, benim huysuzluğum. Üç kadehten fazla içtim mi gözlerim kararmaya başlıyor. Artık çatacak yer arıyorum. Canına yetti kadının. Yemek yiyorduk, kovdum onu. Git babanın evine dedim. Çıkıp gitmeye kalkmaz mı? O kapıdan çıktı, oğlan başladı ağlamaya. Koş dedim. Anana yetiş, ağlayıp durma karşımda. Oğlan yalınayak çıktı, gitti. Dışarıda yağmur yağıyordu. İkisi de ne yaptılar bilmiyorum. İşte böyle Hamdi Usta.

- Sabahleyin gidip arasaydın ya.

- Kim arayacak usta. Benim kinimi bilmiyor musun?

- Senin kinin kurusun! Yuvanı yık, çek kafayı, ondan sonra ben de senden iş bekleyeyim.

- Çalışıyorum işte usta.

İdris akşama kadar zor çalışmıştı. Paydos ol-

du ve ceketini giyerek gitti. Bakkala uğradı, yine küçük bir şişe aldı.

Karısının gelmiş olacağını umuyordu. Zile bastı, bekledi. İçeriden ses' gelmedi. Tekrar zile bastı, kapı açılmayınca, cebinden anahtarı çıkardı, kapıyı açtı, hemen elektriği yaktı.

Mutfağın ve yatak odalarının kapıları açıktı. «Hatice» diye seslendi. Kimse cevap vermedi. Önce mutfağa, sonra yatak odalarına baktı. Yatak gece bırakıldığı gibi duruyordu.

Mutfağa girdi. Masanın üzerinde,yemek ve meze artıkları duruyordu. Karısının tabağında içine ekmek doğranmış çorba vardı. Çocuğun keten ayakkabıları masanın altındaydı.

- Gelmemiş, diye söylendi. «Gelmez ya, dedi. Ne vardı kadının kalbini kıracak. Onun işi, oğlunun bakımı yetmiyormuş gibi çamurlu ayakkabıları ile girmişti içeriye. Darılmaz mı kadın. Darıldı da ne yaptı. Çıkart ayakkabılarının çamurlarını da temizleyeyim dedi. Vay sen misin söyleyen. Ben böyleyim işte, dedim. İşine gelirse, gelmezse çeker gidersin.»

Buzdolabını açtı, baktı, biraz beyaz peynirle pastırmadan başka bir şey yoktu.

Biraz pastırma doğradı, ceketini iskemlenin arkasına astı. Şişeyi açtı, bardağa baktı, bardak da akşam ki kiri ile duruyordu. Kalktı, yıkadı, sonra rakı koydu.

- İş değil bu, dedi. «Kadın derler toparlardı. Neymiş suçu. Çamurlu ayakkabılarla girmişsin içeriye. Uğraşmış didinmiş kadın. Her tarafı silmiş süpürmüş. Sen sokağın çamurunu içeriye taşı. Şuraya bak çamurlu ayak izleri hâlâ duruyor.»

Bir yudum içti, bir de sigara yaktı:

- Süveteri sandalyenin arkasında asılı kalmış, dedi. «Ne kadar kırılmış ki onu bile almadan gitmiş. O yağmurda nasıl gider kadın.»

Bardak yarıya indiği zaman başı ellerinin arasında düşünmeye başladı. Bazen dışarıda gürültü oluyor, ya asansörle yukarıya çıkıyor, ya da aşağıya iniyorlardı.

Şişe bittikten sonra kalktı yerinden, odaları dolaşıyordu. Tutunarak girdi yatak odasına. Hâlâ çamurlu olan ayakkabılarını yatağa yatarken çıkardı. Böylece yatağa uzandı.

Mutfağın, holün ve odanın ışığı açık kalmıştı. Sabahleyin gözlerini güçlükle açtı, etrafına bakındı.

Yalnızdı, karısı gelmemişti. Oğlan da yoktu ortada. Oğlan onların odasında divanda yatardı. Annesi uykusunda dönüp düşmesin diye divanın kenarına sandalyeleri dizerdi.

Şimdi divanın üzerinde oğlanın pijamaları duruyordu. Kalkmış hazırlanmıştı. Yerde kadının terlikleri vardı. İdris terliklere baktı:

- Amma da ufak ayakları varmış, dedi.

Kalktı, ama başı dönüyordu. Yüzünü yıkadı, başını ıslattı, saate baktı, saat dokuza yaklaşmıştı.

Acele ile fırladı evden. Kapıyı çekip sokağa çıkınca koşmaya başladı. Soluk soluğa marangozhaneye girdi.

Usta bir dolabın çekmecelerini karıştırıyordu.

- Maşallah, diye seslendi. «Feneri nerede söndürdün.»

İdris kızardı:

- Kusura bakma usta, dedi. «Kadın gelmemiş, çocuk da yok. Büsbütün efkârlandım, bir şişeyi bitirdim.»

Usta:

- Bu gidişle sen karıdan da olursun, işinden de, dedi. «Şu kıyafetine bak, üstün başın leke içinde. Damarlarında kan yerine ispirto dolaşıyor. Bir kibrit çaksam tutuşacaksın. Sende hiç kafa yok mu?»

Yine tahtaları testerelemeye çalışıyordu:

- Bu benim rendem değil, diye söylendi.

Yanındaki usta:

- Benim rendemi almışsın, dedi. «Baksana bir kere.»

Bir çay içti, bir daha, içinin yangını, kafasının sersemliği bir türlü geçmiyordu.

Öğleyin tahtaların üzerine uzanmış tekrar uyumuştu. Usta onu kaldırdı:

- Davran bakalım, dedi. «Burası yatakhane değil, göreyim seni bu akşam da iç, yarın öğleye doğru gel de hesabını göreyim.»

Zar zor çalıştı, ancak akşama doğru ayılmıstı. Üstü başı hakikaten berbattı. Ceketinde ve kollarında yağ ve meze lekeleri vardı.

Daireye geldi, kapının üstünde anahtar vardı. Hatice geldi galiba, dedi.

Fakat kapı kilitliydi. Anahtarı çevirerek açtı, içeriye girdi. Mutfakta ve holde elektrik yanıyordu.

- Hatice, diye seslendi.

Kimse cevap vermedi. Yatak odası ve küçük salona baktı. Kimse yoktu, her şey bıraktığı gibi duruyordu. Mutfağa girdi, bakındı:

- Bu da kadın işte, dedi. «Benim akşama kadar çalıştığımı bilmiyor mu? İnsan bir lâfla basar gider mi? Pastırma dilimlerinin üstüne bir yumurta kırdı. Sofraya getirdi. Bir gün evvelden kalan ekmekleri yedi.»

- Oğlan pastırmayı severdi, dedi. «Ne vardı ona da kızacak. Anası gider de ağlamaz olur mu çocuk. Akşama kadar onunla, baba desen iskele babası. Akşama gelsin, iki kadeh içsin, ondan sonra ağzına geleni söylesin. Sonra da biz medenî erkek olarak geçiniriz.»

Yemekten sonra mutfağı toplamak istedi. Ne yapacağını, neyi nereye koyacağını bilmiyordu.

Bütün bulaşıkları lavabonun içine yığdı.

Karısının önüne bağladığı önlüğü gördü.

- Onların da işi zor, dedi. «İki üç sefer yağlı, kirli bulaşıkları yıka. Ortalığı sil süpür, çamaşır varsa yıka. Yerleri süpür, çarşıdan al getir, efendiye yemek beğendirmek için uğraş.»

Buruşuk ve lekeli pantolonu ile ceketini çıkardı. Konsolun gözünü çekti, karısının yerleştirdiği çamaşırlar arasından kendininkileri buldu ve çıkardı.

Hepsi ütülü ve tertemizdi. Arkasından çıkanları banyonun bir kenarına yığdı. Bunlardan rakı kokusu geliyordu.

Dolapta birkaç elbisesi daha vardı, onları çıkardı. Güzelce temizlenip ütülenmiş elbise askısına asılmıştı.

O gece hiç rahat uyuyamadı. Sabahleyin temizce giyindi. Ayakkabılarını sildi, elektrikleri söndürdü, anahtarı cebine koyup çıkarken:

- Onun anahtarı vardı. Gelir açar kapıyı.

Marangozhaneye gitti. Usta yeni gelmişti:

- Bakıyorum erkencisin, dedi.

- Öyle oldu, dedi İdris. «Bu akşam içmedim.»

- Nasıl oldu bu?

- Canım istemedi. Sana bir şey söyleyeyim mi usta? Bir ev kadınsız oldu mu ahırdan farkı yok.

- Ha şunu bileydin, dedi.

- İnsan başına gelmezse anlamıyor, dedi. «Baktım kadın gelmemiş. Gelmez ya. Ayaklarını çıkar da çamurlarını temizleyeyim, demiş, işte kadının suçu. Vay sen misin söyleyen. Aç ağzını yum gözünü. Kadının anasından başla sövmeye. Sonra da sokakta ev erkeği, aile erkeği olduğunu söyle.»

Usta:

- Hepimiz öyleyiz, dedi. «Kadınların çilesini bilemeyiz. Onların akşama kadar komşu komşu gezdiğini, çene çaldığını sanırız. Sonra olmadık bahanelerle kalp kırarız. Zavallılar ses çıkartmazlar.» İdris:

- Doğru usta.

Usta:

- Ben işten çıkar, karıma yardım ederim, dedi. «Çarşıdan alıp getiririm. Evden çıkarken para da bırakırım. Ev hâli bu. Kadın neler lâzım olduğunu paketin arkasına yazar, eve giderken alıp götürürüm. Onlara da günah...»

- Benim oturduğum memlekette medeniyet ailenin oturduğu evin kapısından içeriye girmez, dedi. Hep bizim dediğimiz, hep bizim istediğimiz olur, dedi. Sonra İdris'e döndü:

- İşte böyle olursan yuvanı yıkarsın, dedi.

Ustası da öyle yapması gerektiğine inanıyordu.

EMEKLİLER

Karı koca akşam yemeklerini yerlerken Hatice sırılsıklam gelmişti. Kadın hemen ayaklandı. Kızını kurulamaya çalıştı. Bir şey sormaya korkuyordu. Fakat yemekten sonra Hatice anlattı.

- Kovuldum baba. Artık çekecek gücüm kalmadı. Her akşam içki, her akşam kavga. Ortada çocuk olmasa kendimi öldürürdüm.

Ağlıyor, titriyordu. İhtiyar adam renkten renge giriyordu. Nihayet kadın sordu:

- Evlâdım, bu adam yaşlı, geldiğine sevindim ama baban dayanamaz bunlara.

Hatice sustu ama bu defa babası değişiyordu. İdris bu dereceye kadar fena bir adam değildi. Başka bir fenalığı yoktu. İlle bu içki onu de-

ğiştiriyor ve kavgacı oluyor. Ağzına geleni söylüyor, ertesi günü hiçbir şey yok.

Bir oda ve bir küçük salondan oluşan daireye sığınmışlardı. Evleri bu kadar küçük olduğu hâlde yine dünyanın parasını veriyorlardı. Adamın emekli aylığı ancak buranın kirasını karşılıyordu. Kadın da öğretmenlikten emekliye ayrılmıştı. Onun emekli aylığı ile de yiyip içmeye çalışıyorlardı. Şimdi Hatice gelince hiç olmazsa bir ekmek fazla alacaklardı. Salonda eski kanepede yatıyordu. O rahatını aramıyordu. Ama ne de olsa başka masraflar çıkıyordu ortaya.

İyi bir ailenin kızı olduğu hâlde bu okul kaçağı İdris ile evlenmişti. Buna babası razı olmamıştı. Hatta bir süre dargın kalmışlardı. Adamın hakkı varmış. İdris koca olacak adam değilmiş.

İkinci gün bir başka tasa çıkmıştı ortaya:

- Murat bana düşkündür, diyordu. «İdris çalışmaya mecbur. Oğlanı kime bırakacak. Haydi şimdi yaz. Zaten narin bir çocuk ama yine de çocuk. Başına bir kaza gelebilir. Sonra İdris beceriksiz bir adam. Hiçbir iş yapamaz, her şeyi hazır bekler. Marangoz olacak bir ekmeği dilim dilim kesemez. Herkes babam gibi becerikli olamaz ki.» Annesi:

- Sen kendi canına bak, diyordu. «Çocuktur o, bakacak kimse olmayınca kocan onu iş yerine götürür.»

Hatice buna kanmıyor, salonda kalkıp oturuyor, çenesine elini koyarak oğlunu düşünüyordu. Karanlıkta oturur, perdeyi biraz aralayarak caddenin ışığı ile yetinir, elektrik masrafı olmasın diye ışık yakmazdı. Bunca yıldan sonra kovulup da baba evine düşmek kolay mıydı? Ama ne yapabilirdi. İnsan aç kalabilirdi. Ama insanlığını, kişiliğini ayakaltına almazdı.

İdris onun liseyi okumuş olmasını da kıskanırdı. Kendisi okumamış, okuldan kaçmış, babasını çok uğraştırmıştı. Sonra annesinin gayreti ile marangoz çırağı olmuş, biraz para kazanmaya başlamıştı.

- Elinden kitap düşmezdi, diyordu İdris. «Okudun da ne oldu, aklın başından bir karış yukarda. Okuyup yazmayı roman okumak için mi öğrendin. Keşke biraz ev işi öğrenseydin de şurada burada çalışır, günde en az on bin lira alırdın.»

Kendisini böyle şeylere mi lâyık görüyordu. İşsiz kaldığı günlerde bunu sık sık söylüyordu. Bu devirde insanlar karı koca çalışıyorlarmış. Ama Hatice bir işe girmek istediği zaman kıyametler kopuyordu.

- Ben seni aç mı bırakıyorum? Ne varmış el kapılarında çalışacak. Otur oturduğun yerde.

Geldi geleli evin huzuru kalmamıştı. Karı koca işler düzelinceye kadar semtin esnafından ve-

resiye alış veriş yapmayı düşünüyorlardı. Ama sonradan bu borçları nasıl ödeyeceklerdi.

Kadının bileğinde olup olacağı bir tek bileziği kalmıştı. Onu ikide bir ortaya çıkartıyor:

- Bey bunu satalım bari, diyordu.

Hatice yemek yemeğe değil, bir lokma su içmeye bile çekiniyordu. Babasının anasının hâli vakti yerinde olsa bir şeyi umursamazdı.

Hatice bir yandan da oğlunu düşünüyordu. Adam içtiği zaman oğlunu da döveceğini söyler, daha önceden kırılmış olan bir bardağın hesabını ortaya koyardı. Şimdi bu çocuk da arada kalacak ve ziyan olacaktı.

Komiser Kadri Bey birkaç gün sonra geçerken uğramış ve sormuştu:

- Tahir Baba, çocuk hâlâ sende mi?

Tahir Baba:

- Sokağa atamam ya, oturuyor işte, dedi.

- Peki ama bunlar nasıl ana, baba. İnsan bir kedisi kaybolsa, sorar araştırır.

Tahir Baba'nın eskiler arasında bulup çıkardığı üç tekerlekli ile dolaşan Murat:

- Beni aramazlar komiser amca, dedi.

- Neden aramazlarmış?

- Annem beni babamın yanında biliyor, babam da beni annemin yanında biliyor.

Komiser:

- Vay şeytan vay, dedi. «Evinin adresini bil-

miyorsun, ama böyle şeyleri akıl ediyorsun.»

Tahir Baba:

- Elbette bir gün arayacaklardır, dedi. «Oğlanın anlattığına bakılırsa İdris çok içer, içtikten sonra da kadına hakaret edermiş.»

- İçki bu, dedi Kadri Bey. «Bazı kimseler içer, içtiği yerde sızar. Kimseye zararları dokunmaz. Bazısı da bu oğlanın babası gibi içince azıtır, karşısındakilere kök söktürür.»

Tahir Baba çocuktan hiç şikâyetçi değildi. Murat çocuktu ama aklı çok şeye eriyordu.

Tahir Baba'nın deposu onun için bir hazineydi. Çeşitli eşyalar vardı. Görmediği şeyleri orada görüyordu. Bir köşede bir piyano vardı. Bir gün bir erkekle bir kadın gelmiş, piyanoya bakmışlardı. Kadın çok gençti, piyanoyu denemiş, çok sağlam olduğunu anlamıştı. Fakat Tahir Baba:

- Üç milyondan beş kuruş aşağıya inmem, diyordu. «Altı senedir burada duruyor.»

Paraları olmadığı için alıp götürememişlerdi. Ama kadının aklı piyanoda kalmıştı. Piyanodan başka kanun, keman, ud gibi çalgılar da vardı. Tahir Baba'nın bunların hepsini nasıl topladığı bilinmez.

Bazen kendisi de bu koskocaman depoda neler bulunduğunu bilmiyordu. Bir şey sorana:

- Bende olacak, diyordu. «Ama nerede olduğunu bilemem. Bir aralık rastlarsam çıkartırım

ortaya.»

Neler yoktu bu atölyede. İncecik çivilerden kocaman çivilere, her çeşit anahtardan her çeşit kilide, sandık sandık somun ve vidalardan her çeşit duvar ve konsol saatlerine, sedef kakmalı sigara iskemlelerine, gene sedef kakmalı nalınlara, eski ve yeni seccadeler ve halılara kadar akla gelen ne varsa her şey vardı. Bir gün bir kız gelmişti:

- Hurdacı amca, dedi. «Dükkânları dolaştım bulamadım. Acaba sizde keman teli var mı? Ama kiriş tel olacak.»

Tahir Efendi:

- Eski bir keman var, dedi. «Onun üstünde kiriş teller olacak. Bir bakayım.»

Gitti, elinde bir kemanla döndü. Mandalı çevirerek iki kiriş teli çıkardı.

- Bunlar işine yarar mı kızım, dedi.

- Yaramaz olur mu, dedi kız. «Kaç para?»

- Adam bırak orayı şimdi. Kemanın üstünde de duruyordu. Gecenin bir yarısında bakarsın tın diye bir ses çıkar. Ya kemanın teli ya da kirişi atmıştır. Sen al git kızım, başka bir şey lâzım olursa bana uğra.

İşte böyleydi Tahir Baba'nın deposu. Olmadık şeyi gelip istiyorlardı. Bir aralık bir ihtiyar adam sormuştu:

- Bu kadar eşyayı nereden yaptınız?

Tahir Baba:

- Çoğu gençliğimden kalma. Köyden küçük yaşta geldim. Üç tekerlekli bir çekçek arabasıyla sokakları dolaşır, eskileri toplardım. Bu işi yapan başka kişiler mahallelerden topladıklarını bana getirir, gösterirlerdi. Çok iyi parçalar çıkardı toplanan eşyaların içinden. Al at bir köşeye, bir gün birisine lâzım olur. Gelip ararlar. İşte böyle birikti bunlar. Asma lâmbalar, tavan lâmbaları, konsol lâmbaları, daha neler. Ben böyle fazla okumadım, ama el yazması kitapların değerini çok iyi bilirim. Sahibi gelir bana sorar. Şu kitap var mı diye? Burada bir kitaplığım var, aradıklarını bulup çıkarırım. Para verip almaya kalkarlar. Yağma yok, altına bir iskemle vereyim, yanına bir lâmba yakayım, otur o kitabı oku.

Ama buradan dışarı çıkaramazsın. Şimdi getiririm diye neler alıp götürdüler buradan. Canım yandı benim. Ben yalnız bu İstanbul'da değil, başka kentlerde ve kasabalarda da kitap satanları dolaştım. Aza çoğa bakmadım, verdim parayı aldım.

Tahir Baba'ya kitap araştırmaya gelen de çok oluyordu. Bunlardan başka bazı bitki kurularını ve köklerini de satıyordu. Kapısına alıştırdığı çingene karıları vardı. Lavanta çiçeği, hatmi çiçeği, ebegümeci çiçeği, adaçayı gibi şeyler bulunduruyordu.

Bir gün bir adam gelmiş, ondan kiraz çöpü istemiş. Tahir Baba ise bir kavanozun içinden bir tutam kiraz çöpü çıkarmış. Adam sormuş: Kaç para? Tahir Baba böyle şeyler satmadığını yalnız konu komşunun yararını umduğu bazı fidan aradıklarını söylemiş, sonra:

- Bak ıhlamur, hatmi çiçeği istersen böyle bedava vermem, demiş. Adam:

- Sen kurşun döker misin? demiş.

- Dökerim, demiş Tahir Baba. «Büyük balık iğnelerinin başlarına kurşun dökerim.»

- Hastalıklara okur musun? Tahir Baba:

- Sen galiba beni üfürükçü diye yakalatmak istiyorsun, dedi. «Ben hırdavatçıyım, üfürükçü değil.»

Tahir Baba işte böyle bir insan. Bazen sokaktan dondurmacı veya kâğıt helvacı geçer.

- Koş çevir şu herifi, der. «Murat'a dondurma, kâğıt helvası, bazen şamfıstığı alır. Onun bunları istekle yemesini seyreder.»

Murat ona dede demeye başlamıştır. Tahir Baba:

- Benim çoluğum çocuğum olmadı, ama bu davetsiz oğlan gelip beni dede yaptı diye söylenir. Artık dükkânında elektrik ocağında daha güzel yemekler pişirmeye, et kızartmaya veya dışarıdan yemek getirilmeye başlanmıştır.

KURBAN BAYRAMI

Tahir Baba bir sabah:

- Bugün Kurban Bayramı arifesi, demişti. «Şu oğlanın anasından babasından ses çıkmadı. Gideyim de şuna urba filân alayım.»

Dükkânın kapısını kapatıp bir anahtarla kilitledi. Sabah kahvaltısını yemiş olan Fidel kapının önünde uyuyordu. Bunları görünce hemen ayaklanmıştı. Tahir Baba:

- Senin giyime kuşama ihtiyacın yok, dedi. «Tanrı sana hepsini vermiş, yat burada bizi bekle.»

- Köpek arkalarından baktı, kaldı.

Tahir Baba caddeye çıktı, yürüdü yürüdü, büyük mağazaların bulunduğu yere geldi. Mağazaların vitrinlerine bakıyordu.

Nihayet elbise satan bir mağazanın kapısını itti, içeriye girdiler. Mağazanın içi adamla doluydu.

Bir adam onlara yaklaştı, ne istediklerini sordu. Tahir baba:

- Bu benim toruna bir urba alacağım, dedi. «Ama iç çamaşırı filân da lâzım.»

Tezgâhtar adam:

- Urba bizde yok, dedi. «Biz satmıyoruz.»

Tahir Baba, bir kadının da yanındaki çocuğa giydirmeye çalıştığı elbiseyi gösterdi.

- Bu nedir, dedi.

- Elbise, dedi adam.

- Ya öyle mi? Ben de şimdi öğrendim. Şu çocuğa da bir elbise ver bakalım.

Mağaza sahibi tezgâhtarı azarladı:

- Be adam urbayı bilmez misin? Adamcağız seninle alay ediyor, hâlâ öküz gibi bakıyorsun. Elbise çıkar, elbise.

Murat'a göre kısa pantolonlu bir elbise alındı. Mağaza sahibi:

- Beybaba, dedi. «Önümüz kış, isterseniz çocuğa bir de palto verelim.»

- Ver, dedi Tahir Baba.

Paltodan başka iç çamaşırları, iki çift çorap, iki mendil filân aldılar. Tahir Baba paraları verdi ve paketleri aldı, çıktılar.

Dükkâna gelince aldıklarını bir kontrol ettiler. Tahir Baba:

- Erkenden kalkar, giyinirsin, dedi.

Günlük işler çoktan başlamıştı. Bu defa kasap çengeli istiyorlardı. Kurban keseceklerdi bayramda.

Tahir Baba darılıyordu:

- Ben hangi birinize çengel yetiştireceğim. Kurban kesmeye kalkmışsınız evinizde bir çengeliniz yok.

Ama bulup buluşturup veriyordu. İp isteyenler, satır isteyenler, kasap bıçağı isteyenler de geliyorlardı.

Depodan direkler çıkıyor, kazma kürekler çıkıyor, demir borular çıkıyordu. Tahir Baba tahta kerevetin üstüne iki koltuk, bir sigara masası, bir kutu şeker koydu. Misafirlerini ağırlayacaktı.

Akşam oldu, ortalık karardı, dükkânı kapatıp bir bohça ile hamama gittiler. Murat ilk defa hamam görüyordu.

Peştamallı insanlar kurna başında yıkanıyor, kimi büyük bir taşın üstünde serilmiş yatıyordu.

Önce tıraş oldular, sonra halvet denilen yere gidip güzelce yıkandılar. Ondan sonra dükkâna geldiler.

Yemekten sonra Tahir Baba Kur'an okudu, namaz kıldı ve örtünüp yattılar.

Sabahleyin erkenden kalkan Tahir Baba:

- Oğlum, dedi. «Ben namaza gidiyorum. Sen bir yere ayrılma. Gelen olursa camiye gittiğimi söyle.»

Başına takkesini geçirip eline tespihini alarak gitti.

Hava hafif yağmurluydu. Murat kapının önünde bir iskemleye oturmuş etrafı seyrediyordu. Giyinmiş olan kızlar, oğlanlar kimi koşarak, kimi konuşarak geçiyorlardı.

Tahir Baba çok geçmeden geldi. Murat'ı da giydirdi. Sonra kapıya yakın oturarak gelenleri beklediler.

Tahir Baba'yı tanıyan çokmuş. Eline bir paket alan geliyor, biraz oturuyor, adamın elini öpüyor ve gidiyorlardı.

Kimi şeker getiriyordu, kimi bir paket et. Tahir Baba etleri buzdolabına koyuyordu.

Komiser Kadri Bey, bekçi, sonra köşedeki bakkal, fırıncı gelmişlerdi.

Sonra kasap çengeli alan kadınlar ve erkekler gelip bayramlaştılar ve hem çengeli, hem de kâğıda sardıkları etleri bıraktılar.

Tahir Baba hepsine elini uzatıyor, hatırını soruyor, bayramlaşıyor ve giderken gene gelmelerini söylüyordu.

Yalnız kaldıkları zaman Murat'a sordu:

- Seninkiler bayramlarda ne yaparlardı? Meselâ baban bayram namazına gitmez miydi?

- Gitmezdi, dedi Murat.

- Annenin, babasını veya annesini görmeye, bayramlaşmaya gider miydiniz?

- Gitmezdik dedeciğim. Annem isterdi ama babam gitmezdi. Annem babamla onlara sormadan evlenmiş, bu nedenle darılmışlar.

- Bu fena işte. Peki annen gitmez miydi?

- Bayramdan sonra, babam çalışmaya gidince, benim elimden tutar, dedeme ve anneanneme götürürdü.

- Nerede onların evleri?

- Bilmiyorum ama küçük bir apartmanda oturuyorlar. Bir tek odaları, bir de küçük salonları var.

- Beraber gider ararsak bulabilir misin bu apartmanı?

- Bulamam dede. Çok karışık yollardan giderdik.

- Peki annenin babası olan dedenin adı ne?

- Murat.

- Ha, demek onun adını sana koydular.

- Öyle olmalı.

- Anneannenin adı ne idi?

- Saime.

- Bunlar nasıl aklında kaldı senin. Sık sık gö-

rüşüyor muydunuz?

- Hayır, babamla annem kavga ederken söylerdi de aklımda kalmış.

- Neden kavga ediyorlardı?

- Annem bayramda olsun babamın gidip onların ellerini öpmelerini isterdi; ama babam gitmezdi.

- Bütün bayram süresince kavga mı ederlerdi?

- Hayır, babam gelen olursa odasından çıkmazdı. Annem gelenlerle bayramlaşırdı.

- Baban ne yapardı kapandığı odada?

- Rakı içerdi.

- Babanın kazancı iyi miydi?

- Bilmem, aç kalmıyorduk. Zaten gezmeye gittiğimiz filân yoktu. Annem hiç sokağa çıkmazdı.

- İnsan çıkıp hava almak istemez mi?

- İster ama babam sokağa çıkarsa darılırdı.

- Babanın anası babası yok muydu?

- Onlar daha önce ölmüşler, babam okumamış onun için marangoz olmuş.

Tahir Baba öğleye yakın getirilen etlerden bir kısmını büyükçe bir tencereye koyarak dükkânın başka bir yerinde kavurma yaptı. Öğle vakti kerevetin üstüne sofra kurarak yere oturdular, kavurma ile karınlarını doyurdular.

Tahir Baba bir de kavun kesmişti. Kavunun

tatlı çıkması onun keyfini arttırmıştı.

Yiyebildikleri kadar yediler. Tahir Baba öğle namazını kıldı, sonra tekrar misafirlerini karşılamaya başladı.

Tahir Baba arada bir kalkıyor, tencerede pişen kavurmalara bakıyor, olanları bir tenekeye koyuyordu.

Teneke dolunca kuyrukyağını eritti ve tenekenin üstüne boşalttı.

Tenekeyi bir tarafa kaldırdı.

Buzdolabına büyükçe bir kapla ayran koymuştu. Gelenlere bardakla ayran veriyordu. Birçok kutu da şeker getirmişlerdi.

Akşama doğru polis merkezine gittiler, komisere bir kutu bayram şekeri götürdüler. Sonra bakkala ve manava uğradılar. Onlarla da bayramlaştılar.

Dükkâna dönünce Murat ceketini çıkardı. Pantolonunu değiştirdi. Bisikletine binerek dükkândaki boş yerleri dolaştı.

Tahir Baba sık sık:

- Dikkat et, diyordu. «Bir yere çarparsan üzerine bir şeyler dökülür.»

Ortalık kararırken Murat oturup düşünmeye başlamıştı. Tahir Baba onun başını okşadı:

- Hayrola, dedi. «Ne düşünüyorsun?»

- Annemi düşünüyorum, dedi Murat. Bayram olduğu için annem mutlaka beni aramıştır.

- Nerede arayacak seni?

- Dedemi babama yollamıştır.

- Deden gider mi babana?

- Annem ağlayıp sızlarsa gider. Beni alıp götürmek ister. Bir de bakar ki ben babamın yanında değilim.

- Yani kıyamet kopar, değil mi?

- Evet, babam da şaşırır, dedem de.

- Bu zamana kadar aramadılar işte. Ararlarsa polise filân söylerler. Kadri Bey senin burada olduğunu söyler.

- Ama annem çok ağlar ve çok üzülür.

- Ne yapayım oğlum, elden ne gelir.

Murat her hâlde annesini çok düşünüyordu ki uykusunda sayıklıyor, Tahir Baba kalkıp ona bakıyor ve başını iki tarafa sallıyordu. Ne de olsa çocuktu Murat. Bir aralık uyanmış, bağırmaya başlamıştı. Tahir Baba davrandı sordu ona:

- Ne oldu, bir şeyden mi korktun?

- Orada karanlıkta bana bakan gözler vardı, dedi Murat.

Tahir Baba:

- Kedidir, dedi. «Bizim Tekir. Bu koskoca dükkân kedisiz olur mu? Fareler gözümüzü oyarlar. Tekir hemen her gece bir tanesini haklar.»

Murat sormuştu:

- Nereden geliyor bu fareler.

- Her taraf kapalı, dedi Tahir Baba. «Ben delik deşik bırakmadım ama bir yolunu bulup kapıdan filân girerler.»

İri yarı bir hayvan olan Tekir'in gözleri karanlıkta yanan küçük bir ampulün ışığında cam gibi parlıyordu. Murat kediyi görünce korkusu geçti ve uyudu.

MURAT NEREDE?

Bayramın üçüncü günü pazara rastlamıştı. Dairenin zili çalındı. İdris mutfağı temizlemeye çalışıyordu. Hatice'nin önlüğünü beline takmıştı. Bir yandan da masanın üzerindeki rakıdan yudum yudum alıyordu.

Önlüğü çıkarıp bir tarafa attı ve:

- Galiba Hatice geldi, diye söylendi.

Gitti, kapıyı açtı. Karşısında Hatice'nin babası vardı. Adam hayli yol yürümüş ve yorulmuştu.

İdris onunla dargındı. Kendisini istememişti. Fakat Hatice'yi düşünerek kendisini tuttu. Yaşlı adam:

- Oğlanı ver biraz, dedi. «Anası çok özlemiş, görsün yine getiririm.»

İdris şaşırdı:

- Hangi oğlan, dedi.

- Hangi oğlanı olacak, Murat'ı.

- Ne Murat'ı, Murat annesiyle değil mi?

Emekli Murat Bey:

- Oğlum mübarek günde aksilik çıkarma, dedi.

İdris kapıyı büsbütün açtı:

- İçeriye buyur, baba dedi.

Adamı mutfağa aldı. Masanın yanında bir sandalye verdi. Adam yorgundu, oturdu, yan gözle rakı bardağına baktı. Bir tabakta da fasulye piyazı vardı.

İdris:

- Murat annesiyle değil mi? dedi.

Murat Efendi:

- Burada bırakmış, gitmiş dedi. «Nereden annesiyle olacak.»

- Ama ben onu arkasından yolladım.

- Nereye yolladın?

- Ağlıyordu, git annene yetiş dedim. Çıktı gitti.

- Ben ihtiyar bir adamım İdris Bey, beni oyalama.

İdris altına bir iskemle çekti, oturdu:

- Dinine imanına doğru söylüyorum, dedi.

«Oğlan koştu gitti?»

- Nereye koştu gitti?

- Anasının peşinden gitti dedim ya.

- Yahu doğru mu söylüyorsun?

- Beybaba, böyle şaka olur mu? Ben oğlanı sizde sanıyorum.

- Hatice bize yalnız geldi. Yanında çocuk filân yoktu.

İdris rakıdan bir yudum daha içti. Sonra tabakasını alıp ihtiyar adama uzattı.

- Yaksana bir tane.

Murat Efendi:

- Ben tütünü bırakalı çok oldu, dedi.

- Neden bıraktın?

- Neden olacak parasızlıktan.

- Yahu şimdi oğlan sizde değil mi?

- Değil dedim ya. Almaya geldim. Anası ağlayıp duruyor.

İdris elini şap diye yanağına vurdu.

- Gördün mü şimdi olanları, dedi.

- Ne oldu?

- Ne olacak, oğlan anasının arkasından ağlıyordu, ben de yolladım.

- Peki geri gelmedi mi?

- Gelmedi. Kaç defa kapıcıya sordum. Murat'ı görmemiş. Ben anasının yanında sanıyordum.

- Oğlan kayboldu mu diyorsun?

- Sizde yok, bende de yok, kayboldu demek.

- Şimdi ben zavallı anasına ne cevap vereyim. Yüreğine iner.

- Ne yapmalı diyorsun?

- Ne diyeceksin, dedi İdris. «Gittim evde bulamadım de.»

- Sonra ne olacak?

- Fena olur sonra.

- İyi ama sen ne yapacaksın?

- Karakola filân giderim. Araştırırım, inşallah bir yerden sağ olarak çıkar.

- Kuyuya filân düşmesin.

İdris'in eli ayağı kirlenmişti, üstü başı toz içindeydi. Eliyle üstünü süpürmeye çalışıyordu.

- Karakola gideyim, belki sokakta filân kaybolmuştur.

Murat Efendi kekeledi:

- Ben anasına ne cevap vereyim?

- Evde kimse yoktu filân de.

- Sonra?

- Sonra ben de haber alırsam getiririm size.

- Şimdi beğendin mi yaptığını?

- Beğenmedim ama ne yapayım, huy işte. Kaç defa böyle olmuştu. Hatice benim sözlerime aldırmazdı.

- Kovmuşsun benim kızımı.

- Sarhoşluk işte.

- İçmesen olmaz mı?

- Olmuyor. Akşam oldu mu burnumda tütüyor. Birkaç kadeh içtikten sonra da sapıtıyorum

- Kızımı ziyan ettiğin gibi oğlanı da kaybettin. Nedir bu senden çektiğimiz.

- Uzatma şimdi baba. Sen evine git, ben de karakol karakol arayayım. İnşallah bulunur.

Bardaktaki rakıyı başına dikti. Hepsini içti.

Murat Efendi:

- İç bakalım, iç dedi.

Murat Efendi yorgun argın eve dönerken İdris kapıyı çekerek çıkmıştı. Semtin karakolunda bir memurdan başka kimse yoktu. Ona sordu. Adam nöbete gelmişti:

- Biz çocuk filân görmedik, dedi.

- Hani sokakta filân bulunmuştur diye sordum.

- Aşağı yukarı bir ay oldu.

- Şimdi mi arıyorsun.

İdris oradan çıktı, berbat bir hâldeydi. Nereye gideceğini bilemiyordu.

Sokaklarda dolaşırken ayakları birbirine karışıyordu. Bekçiye rastladı. Bir iki defa kendisini sokakta sarhoş görmüş, evine kadar götürmüştü.

Bekçi kaşlarını çatarak ona baktı ve:

- Ne istiyorsun? dedi. «Mübarek günde fitil

gibi sarhoşsun.»

İdris:

- Bırak sarhoşluğu filân, dedi. «Ben oğlanı arıyorum »

- Hangi oğlanı?

- Benim oğlanı, Murat'ı.

- Ne olmuş Murat'a?

- Kayboldu.

- Ne zaman kayboldu?

- Bir ay oldu belki.

- Bir ay oldu da şimdi mi arıyorsun be adam!

- Sen sorma başıma gelenleri. Aklım başımda yok.

- Gel bizim karakola da orada anlat derdini.

- Komiser aksi bir adam mı?

- Sana ne aksiliğinden, sen kendi suçuna bak.

- Ne suçu be.

- Daha ne olacak, bir defa sarhoşsun. Sonra bir ay olmuş çocuğun kaybolalı, şimdi akşam karanlığında aramaya kalkmışsın.

- Ben anasının yanında sanıyordum.

- Belki gene oradadır.

- Değil be, anası görmek istemiş, babasını yollamış.

- Kendisi neden gelmemiş.

- Sen ne sayıklıyorsun be, benim aklım ba-

şımdan gitti.

- Komisere anlat derdini.

Karakoldan içeriye girdiler. Kadri Bey evine gitmek üzereydi. İdris'i görünce kaşlarını çattı. Bekçiye:

- Bunu neden getirdin? dedi.

- Çocuğunu kaybetmiş komiserim, dedi bekçi.

- Ne çocuğu mübarek günde.

- Kendi çocuğunu kaybetmiş.

- Ne zaman, bugün mü?

- Yok komiserim bir aya yakın olmuş.

- Şimdi mi aklı başına gelmiş?

Komiser yerine oturdu. Bekçiye:

- Şunu götür musluğa, dedi. «Elini ağzını yıkasın. Hâline bak, şafi köpeğine dönmüş.»

Bekçi İdris'i musluğa götürdü. İdris yüzüne sular serpti. Buruşuk mendili ile kurulandı. Tekrar komiserin karşısına geldi. Ona bir yer gösterdiler, oturdu.

- Anlat bakalım, dedi komiser.

İdris aynı hikâyeyi ona anlattıktan sonra:

- Yağmur yağıyordu, dedi. «Hatice çıktı gitti, başladı oğlan ağlamaya. Ben de git, annene yetiş diye kovdum onu.»

Kadri Bey:

- Doğru söyle, dedi. «Karşımda zırvalayıp durma, keyfimi kaçırma. Yıkıl git demedin mi?»

- Belki öyle demişimdir.

- Sonra ne oldu?

- Bugün kayın babam geldi. Anası oğlanı görmek istiyormuş, meğer oğlan o günden beri kayıpmış.

Kadri Bey:

- Şimdi mi arıyorsun? dedi.

- Hayır, peder geldi de, oğlanın anasının yanında olmadığını öğrendim.

- Mübarek günde aramadın mı?

- Aramadım işte, Hatice de aramadı beni.

- Seni ne diye arayacak be adam. Sen nasıl babasın, nasıl kocasın?

- Bu içki yok mu, hep onun suçu. Yıktı beni, kessen bir dirhem kanım akmayacak.

İdris başlamıştı ağlamaya, komiser baktı, baktı:

- Sen içkiyi bırakacak mısın, dedi.

- Ben efkârımdan içiyorum, dedi İdris. «Onları bulayım bırakırım.»

ÇOCUK DAVASI

İdris, sabahın ilk saatlerinde Kadir Efendi'nin verdiği adrese gitmişti. Rengi sarı, sinirden de gözü dönmüştü.

Aralık kapıdan dükkâna girer girmez sedirin üstünde kahvaltı eden ve Tahir Baba'nın karşısında oturan Murat'ı gördü:

- Gel ulan Murat, diye bağırdı.

Murat, babasını tanımış ve korkmuştu. Tahir Baba lokmasını çiğneyerek ayağa kalktı ve:

- Sen kimsin? diye bağırdı.

- Kim olacağım, Murat'ın babasıyım, dedi İdris.

- Bana bak, dedi Tahir Baba. «Burası ahır

değil. Öyle öküz gibi içeriye giremezsin, aklını başına topla.»

İdris kerevetin kenarına kadar gelmişti. Murat, Tahir Baba'ya sokuldu. İdris:

- Benim oğlumu sen ne hakla burada kapatıyorsun, diye bağırdı.

Tahir Baba:

- Sesini öyle fazla çıkartma, dedi. «İnsan gibi konuş.»

- Ben konuşmayı senden öğrenecek değilim, dedi İdris. «Oğlumu bir ay burada tut, sonra da bana akıl öğret.»

Tahir Baba:

- Bana bak, dedi. «Sen bir aydır neredesin?»

- Sana ne, dedi İdris.

- Ben adama öyle kolay kolay çocuk teslim edemem, dedi Tahir. Baba. «Önce terbiyeni takın, sonra adam gibi konuş.»

- Haydi ihtiyar, seninle uğraşacak vaktim yok, ben adamı doğduğuna pişman ederim. Bana marangoz İdris derler. Gözüm kararırsa ne olacağını Allah bilir.

- Bana da hırdavatçı Tahir derler, dedi Tahir Baba. «Ben de adamı tuttuğum gibi duvara çarparım.»

- Sen ha, içi geçmiş ihtiyar, yeter artık konuştuğun.

İdris, ustayı yakalamak için sedire çıktı, çık-

masıyla birlikte bağırması bir oldu.

Tahir Baba'nın pençesi onun omuzunu kavramış ve sıkmıştı.

İdris'in omuzu kopmuştu sanki. Eliyle omuzunu tutarak bir adım geriye çekildi.

- Ne hakkın var benim oğlumu alıkoymaya, dedi.

Tahir Baba:

- Kadını yağmur çamur demez sokağa atarsın, arkasından oğlanı da kovarsın, sonra da babalık taslarsın değil mi, dedi. «Bu oğlan bana emanettir, onu sana teslim edemem.» dedi.

- Ben babasıyım be!..

- Baba olan adam böyle davranmaz, sen iskele babası bile olamazsın. Sarhoş herif sen kim, babalık kim?

İdris'in omuzu hâlâ zonkluyordu:

- Anası merak içinde, dedi. «Anasına götüreceğim.»

Tahir Baba:

- Sen baba değil, koca da olamazsın, dedi. «Anası gelsin, gözüm tutarsa belki oğlanı ona veririm.»

İdris açık kapıdan fırladı gitti. O gün pazardı ve bayram bir gün önce bitmişti.

Murat ağlamaya başlamıştı. Tahir Baba:

- Sen meraklanma, dedi. «Bakalım, annen gelsin, görüşelim.»

Çocuğa çay koydu, kendisi de çayını içmeye başladı:

- İhtiyarmışım, diyordu. «Herifin söylediğine bak.»

Arası çok geçmedi. Kapıdan İdris'le birlikte iki adam girdi. Bunların biri zayıf ince bir adamdı. Öteki tıknaz, şişman ve fiyakalı görünen bir insana benziyordu.

Tahir Baba:

- Bu yabanîler de kim, diye bağırdı. «Hani kadın nerede?»

- Kadın filân yok, dedi İdris. «Güzellikle oğlanı ver, yoksa bu yaptıklarını fitil fitil burnundan getiririm.»

- Haydi oradan sarhoş. Bunlarla mı beni korkutacaksın? Meyhanede başka serseri yok muydu?

Şişmanca adam:

- Bana Yarım Dünya Reşit derler, dedi. «Ben meyhanenin fedaisiyim. Beni tanımayan yoktur. Benim elimi kirletme de arkadaşın oğlunu ver.»

- Vermezsem ne olur?

- Orasını artık sen bilirsin.

Bu Reşit öyle duruyordu. Zayıf adam:

- İhtiyar, dedi. «Bana da Pire Nuri derler. Küçüklüğümden değil, çevikliğimden koydular bana bu lâkabı.»

Tahir Baba ayağa kalktı, terliklerini kerevetin

önünde ayaklarına geçirdi, bir adım attı:

- Sen ne söylenip duruyorsun, dedi. «Sen kendini adam yerine mi koyuyorsun.»

- Ben şimdi sana dünyanın kaç bucak olduğunu gösteririm.

Bunu söylemesiyle Tahir Baba'nın üstüne yürümesi bir oldu. Aynı zamanda ayağına yediği bir tekme ile ayakları yerden kesilip çimentonun üzerine serilmesi bir oldu. Tahir Baba:

- Kalk bakayım, dedi. «Bir daha deneme.»

Adam kalçasının üzerine düşmüştü. Güçlükle yerinden kalkıyordu. Öteki adam, koltuğunun altından bir bıçak çıkartmıştı.

Tahir Baba bunu görünce, bir tekme savurdu, Pire yine kapıya kadar arka arka gitti ve olduğu yerde çöktü. İki elini karnına bastırmıştı.

Tahir Baba, İdris'e:

- Şu bıçağı al da getir bakayım buraya, dedi.

İdris kımıldamayınca:

- Sana söyledim, dedi. «Benim başımı derde sokma.»

İdris bıçağı aldı yerden. Reşit bağırdı:

- Vur şu ihtiyarı, dedi. «Hak etti artık.»

Ama İdris bunu yapamadı. Bıçağı kerevetin üstüne attı. Tahir Baba:

- Bu mundarları al git buradan, dedi. «Bana çocuğun anasını getir. Ben sana bir çıyan, bir ak-

rep bile vermem.»

İdris:

- Kimse oğlumun burada olduğunu söylemedi bana, dedi. «Güzellikle ver şunu, yoksa...»

- Yoksa ne olacak? Sen daha uslanmadın mı?

Yerden güçlükle kalkan adam:

- Amma belâlı herife çattık be, diye bağırdı.

Öteki hâlâ karnını ovuşturuyordu. Yavaş yavaş kapıdan dışarı çıktı. Reşit de biraz topallayarak kapıya doğru giderken:

- Elimden bir kaza çıkacak, dedi.

Tahir Baba koştu arkasından:

- Görelim bakalım, dedi. «Ne kazası çıkacakmış elinden?»

Reşit dışarıya doğru koştu, kapının dışından:

- Bu İdris başımızı derde soktu, dedi. «Bize söylemediğini bırakmadı. Sen onun oğlunu kapatmışsın buraya, ne bilelim ne olduğunu.»

- Öğren de ondan sonra gel, dedi Tahir Baba. «Ben her gün buradayım. Beklerim gece yatısına da buyur.»

İkisi de çıktılar dükkândan.

İdris:

- Çocuğu ver, dedi. «Anası merak içinde, günahtır kadına.»

- Gelsin alsın, dedi Tahir Baba. «Ben sana çocuk verememem. Buraya gelir gelmez ağzını boz-

dun. Senin damarlarında ispirto dolanıyor, kan değil.»

İdris:

- İçmedim, dedi. «Kaç gündür ağzıma bir damla rakı bile koymadım.»

- Sen alışmışsın, içmeden duramazsın. Senden ne koca olur, ne de baba.

- Be adam kadın merak içinde dedim sana, dedi. «Çocuğu ona götüreceğim.»

- Ben sana çocuk filân veremem. Anası gelsin.

- Verecek misin vermeyecek misin?

- Vermeyeceğim.

- Ben karakola gidiyorum. Daha olmazsa dava ederim.

- Hiç durma, kafayı çekip kadını evden kovduğunu, sonra oğlanı da arkasından sokağa attığını anlatırsın.

- İyi yapmadığımı biliyorum ben. Sarhoşluk bu, içince aklım başımdan gidiyor.

- Çok söyleme de git buradan.

Bu sırada kapıdan Kadri Bey girdi. Reşit'le Nuri de arkasından içeriye girdiler. Kadri Bey:

- Tahir Baba, dedi. «Bunların senden şikâyetleri var. İkisini de dövmüşsün davacı olacaklarmış.»

- Olsunlar, dedi Tahir Baba. «Bana saldırırlarsa ne olacağını gösterdim onlara. Bir de şikâ-

yet mi ediyorlar?»

Bir iki adım ilerledi:

- Çekilin şuradan, diye bağırdı.

Reşit'le Nuri kapıdan çıktılar. İdris yere çömelmiş sırtını duvara dayamıştı.

- Komiser Bey, dedi. «Murat'ı vermiyor bana.»

- Sen de zorla almak için peşine iki serseri takıp geldin, değil mi, dedi. «Çocuk böyle mi istenir?»

- Ne yapayım, kadıncağız ölmüştür meraktan.

- Şimdi mi kıymetli oldu kadın. Bir aydır aklın neredeydi. İnsan bayramda olsun arar. Sen nasıl babasın, nasıl kocasın.

- Komiser Bey ayaklarını öpeyim eziyet etmesin bana.

Kadri Bey:

- Ben karışmam dedi. «Ne diyorsa onu yap.»

- Gelmez benimle o kadın.

- Seninle gelmezse yalnız gelsin.

İdris:

- Amma insanlara çattım be, diye çıktı kapıdan.

Tahir Baba komisere bir sandalye verdi:

- Bir çay içer misin? dedi.

- İçerim, dedi Kadri Bey.

Tahir Baba onun çayını verdikten sonra Murat'a:

- Sen telâş etme, dedi. «Anan neredeyse gelir. Bu baban olacak adama iyi bir ders vermek gerekiyor.»

Kadri Bey kerevetin üstünden bıçağı aldı, inceledi:

- Herif bununla elma soyacaktı galiba, dedi.

ANA KALBİ

Komiser Kadri Bey çocuğun hırdavatçı Tahir Baba'da olduğunu söyleyince İdris hemen gitmek istemiş ama Kadri Efendi:

- Bir aydır arayıp sormadınız, demişti. «Yarın sabah gidersin. Şimdi adamı rahatsız etme, namazını kılıp yatmıştır.» demişti.

İdris oradan eve gitmiş, ilk iş paçaları sıvayıp gece yarısına kadar her tarafı silip süpürmek olmuştu.

Yapabildiği kadar yaptı, bir şeyler yedi, sonra yatıp uyudu. Sabahleyin erkenden kalkmış ve dükkâna koşmuştu.

Orada olup bitenlerden sonra kalktı, kayın

pederinin küçücük dairesine gitti. Kapıyı Murat Efendi açmıştı. Adamın hâli haraptı. Parasızlık bir yandan, üzüntü bir yandan, kızının ağlaması bir yandan...

Murat Efendi gözleriyle sordu. İdris bağırdı:

- Bir şeyi yok baba, turp gibi.

Yattığı yerde ağlayan Hatice kapıya koştu:

- Allah aşkına doğru söyle, sağ mı?

İdris az daha ağlayacaktı:

- Bir şeyi yok, turp gibi.
- Hastanede mi?
- Hayır, ihtiyar bir adamın yanında.
- Neden getirmedin?
- Anası gelsin alsın, diyor adam.

Zavallı Hatice kendisini paralarcasına hazırlanmıştı. Zaten öyle kılık kıyafeti de yoktu. Evden giydiği giysiyle kalmıştı bir ay.

Yolda ayakları dolaşıyor, sendeliyordu.

İdris bir taksiye işaret etti, bindiler. Kadın durmadan ağlıyordu:

- Bir şeyi yok ya?
- Yok dedim ya.
- Neden sana vermediler?
- İhtiyarın gözü tutmadı beni. Anası gelsin alsın, dedi.

Taksi döndü dolaştı, dükkânın önünde durdu. İdris şoföre:

- Bekle, dedi.

İçeride Tahir Efendi oğlanın elinden tutmuş, ayağına bir pantolon geçirmiş, kolları sıvalı, başı takkeli bekliyordu.

Hatice kapıdan girince az daha oraya yığılıp kalacaktı. Oğlan, anasını görünce anne diye bağırmış, ona koşmuştu.

İhtiyar bu manzara karşısında donup kalmıştı. Şoför de kapının önüne oturmuş, olup bitenlere bakıyordu.

Hatice'nin kolları bir daha ayrılmayacakmış gibi oğlanın üstüne kapandı.

Çocuk da, anası da ağlıyorlardı. Tahir Efendi:

- Vah kızım vah, diye bağırdı. «Kadınlar bazen köpekler bile ana olmasın derlerdi ne kadar doğru.»

Bayramdan beri kerevetin üstüne getirdiği, orasını misafir odası yaptığı koltuklardan birini gösterdi.

- Hanım kızım, dedi. «Böyle otur bakayım.»

Hatice çökecek yer arıyordu. Oğlunun eline yüzüne, kıyafetine bakıyor ve elinden alacaklarmış gibi atılmaya hazır bulunuyordu.

Tahir Baba, ayakta dilini yutan İdris'e seslendi:

- Öyle kazık gibi durma, gel buraya da yardım et.

Bin çeşit eşya arasından bir tahta masa bulup çıkarmıştı. Kerevetin önüne koydurdu. Sonra

sandalyeler çıktı, onlar da sıralandı. Tabaklar, çatallar, bir somun ekmek çıkartılıp doğrandı.

Ocakta son kurban etlerinden kavrulmuş olan kurban kavurması geldi ortaya.

Dolaptan kesilmiş olan bir tabak kırkağaç kavunu da kondu sofraya.

- Gel bakalım, hanım kızım, dedi. «Saat bire geliyor, benim iyiden iyiye karnım acıktı.»

Hatice şaşırarak:

- Siz buyurun, dedi. «Ben tıkandım.»

- Beni bir daha söyletmeyin ha, dedi Tahir Baba. «Oğlanı vermem ha.»

Hatice ister istemez kalktı. Sandalyeye ilişti, Murat'ı da yanına aldı. İdris'e de:

- Sen de şöyle otur bakayım, dedi.

Sonra kapının önüne gelmiş olan şoföre seslenerek:

- Yahu gelsene, ne bakıp duruyorsun?

Şoför seslendi:

- Ben yemek yemiştim beybaba, dedi.

Tahir Efendi bir tabağa kavun koyarak Murat'a verdi:

- Götür adama, dedi. «Bir de çatal ver.»

Murat kavun tabağını götürdü, sonra geldi. Kurban kavurmasını tabaklara dağıtan Tahir Baba:

- Misafir umduğunu değil, bulduğunu yer, dedi. «Buna da şükür, yiyin bakalım, öksüz malı

değil.»

Hatice'nin kaç gündür ilikleri açtı. İdris de akşam ve sabah ağzına bir şey koymamıştı. Kurban kavurmaları onlara bir iyi geldi ki...

Kavurmayı yediler, birer bardak da ayran içtiler. Kavun onlara ilâç gibi geldi.

Tahir Baba yemekten kalkma duasını yaptıktan sonra:

- Afiyet olsun, dedi. «Şimdi işimize bakalım. Murat sen göster musluğun yerini.»

Çocuk telâşla:

- Peki dedeciğim, dedi. «Şimdi.»

Sonra çabucak toplandı. İdris de bu işe yardım etti. Eller yıkandı, Tahir Baba eliyle işaret etti.

Koltuklara yerleştiler. Tahir Baba:

- Size şöyle yapın, böyle yapın diye baskı yapmayacağım, dedi. «Ama iyi kötü bir yuva kurmuşsunuz. İster birer tekme vurup yıkın, ister beraber oturun. Evinizde rakı içilmeyecek, bu adam eve sarhoş olarak gelmeyecek. Tamam mı?»

- Tamam baba, dedi İdris.

- Bana bak, dedi hırdavatçı. «Hiç dinlemem, kalkar gelirim evinize. Eğer bir düzensizlik, bir terslik görürsem alırım bu oğlanı. Anlaştık mı?»

İdris hemen:

- Anlaştık baba, dedi.

- Yemin et bakayım bu oğlanın üstüne. İdris:

- Ağzıma bir daha rakı koyarsam bu oğlanın hayrını görmeyeyim.

Gözlerini sile sile dinleyen Hatice'ye dönen Tahir Efendi:

- Duydun mu kızım, dedi. «Ne söyledi bu adam.»

- Duydum, dedi Hatice.

Sen de bu oğlanın üzerine yemin et bakalım. Bu herif bir daha sarhoş gelir veya eve rakı getirip içerse, doğru babanın evine değil, bana geleceksin. Hatice ağlayarak:

- Peki efendi baba, dedi.

- Kuzu kuzu geçineceksiniz.

- İnşallah beybaba.

- Sen söyle bakalım, iyi bir koca, iyi bir baba olacak mısın? Yoksa olmayacak mısın?

- Olacağım, dedi İdris. Ben zaten Hatice'ye kötü davranmam ki bu rakı beni delirtiyor, kafam dönmeye başladığı zaman ağzımdan çıkanı bilmiyorum. Ne evden hayır var, ne işten.

Tahir Efendi kadına sordu:

- Kızım nereye gideceksiniz bakalım.

- Evimize, dedi Hatice.

- Senin anan, baban yok mu?

- Var ama evleri çok küçük.

- Evleri küçükse kapıdan uğrayıp ellerini

öpemez misiniz?

- Ben oradan geliyorum efendi baba.

- Gene oraya gidin, oğlan da görsün onları. Ellerini öpsün. İkisi de merak etmişlerdir. Tamam mı İdris Efendi.

- Tamam Tahir Baba.

Tahir Efendi şoföre seslendi. Adam girdi içeriye:

- Taksi parası ne tuttu, dedi Tahir Efendi.

- Beş bin lira.

- Al sana on bin lira. Bunları hanımı aldığın eve kadar götür, biraz bekle bayramlaşsınlar, sonra kendi evlerine götür, tamam mı?

- Tamam, beybaba.

Tahir Efendi kendisine getirilmiş olan bayram şekerlerinden açılmamış bir kutu seçti ve Hatice'ye verdi:

- Bunu da anana, babana götür, dedi.

- Allah razı olsun, Murat'ı alabilir miyim? dedi Hatice.

- Al, dedi. «Ama dediklerimi unutma. Kapının önünde ihtiyar adamın elini öptüler. Murat ayrıca adamın boynuna sarıldı.»

- Seni hiç unutmayacağım, dedi.

- Aferin sana, dedi. «Ha bisikletini de al, evin içinde dolaşırsın. Ama sokağa çıkayım deme.»

- Çıkmam dedeciğim.

Bisiklet de bagaja kondu. Üçü birden arabaya bindiler. İdris:

- Allah senden razı olsun Tahir Baba, dedi.

Arabanın kapısı kapandı, eller sallandı, araba hareket etti. Tahir Baba arkalarından bir süre baktıktan sonra içini çekti:

- Koskoca dükkâna sahip oldum, dedi. «Her şey var, para da var, ama ben yapayalnız bir insan olup kaldım. Hani kadın, hani çocuk, hani torun.»

Kapının önünde oturan saçaklı köpeği ayağı ile okşadı:

- Fidel, dedi. «Gene seninle başbaşa kaldık. Gel sana kavurmanın kemiklerini vereyim. Kapıyı yarı kapattı, kemikleri peçetenin üzerine koydu, elinin tersi ile yaşaran gözlerini sildi.»

- Oğlanı arayacağım, dedi. «Bir aydır alışmıştım ona. Sonra dudakları kıpırdayarak dua okumaya başladı.»

Bir an için bütün olup bitenler aklından silindi, namazını kıldı, sonra tespihini çekmeye başladı.

EL ELDEN ÜSTÜNDÜR

İdris, Pazartesi günü marangozhaneye biraz erkence gitmişti. Usta gelmiş, kahvesini söylemiş, sigarasını yakmıştı. Marangoz Kemal de aynı zamanda gelmiş, soruyordu.

Usta:

- Bayramın son iki günü çalıştık, dedi. «Sen gelmedin, nerelerdeydin? Allah bilir daha ayılmamışsındır.»

İdris:

- Gelmedim, usta dedi. «Çocuğun peşindeydim.»

- Çocuk anasında değil miydi?

- Değilmiş, o gece ben ona koş anana yetiş demiştim ya, yalın ayak fırlamış sokağa, derken bayramda kayın peder geldi, bana oğlanı soruyor, anası özlemiş de götürecekmiş.

- Çocuk onlarda değil miymiş, dedi usta.

- Hayır, dedi İdris. «Yolunu şaşırmış, anasına yetişememiş. Onlar bende biliyor, ben de onlarda. Aklımız başımıza geldi ama oğlan yok ortada. O karakol senin bu karakol benim dolaştık. Sonra bir hırdavatçı ihtiyarın dükkânda bulundu. Ama orada da başıma gelmeyen kalmadı.»

- Atmıyorsun ya?

- Dinime imanıma doğru söylüyorum usta.

İdris gömleğinin düğmelerini çözdü, omuzunu çıkardı dışarıya. Omuzunda mor mor izler vardı.

- Şuraya bak, dedi.

Usta:

- Meyhanede mi oldu, dedi.

- Hayır, dedi İdris. «İhtiyar hırdavatçı patakladı. Oğlanı alıp götüreceğim dedim omuzuma bir kol attı, kolumu çekip çıkarttı zannettim.»

- İhtiyar adam diyorsun.

- Orası öyle yetmiş beşlik, seksenlik var. Ama adam değil canavar sanki.

- Oğlanı vermiyor mu?

- Vermiyor.

- Peki ne yaptın?

- Ne yapacağım, anasının karşısına çıkmaya yüzüm yok, meyhaneye gittim, Reşit orada, Yarım Dünya Reşit. Derdimi ona açtım. Nuri de oradaydı. Gittik adamın dükkânına. Namaz kılıyormuş, kalktı, çocuğu istedik. Bizim kabadayı kendisini göstermek istedi, adamın üstüne yürüdü. Sen misin yürüyen, ihtiyar ayağı ile bir tırpan attı. Reşit'in ayakları yerden eksildi. Bir yanının üstüne yığıldı. Sonra Nuri kendisini göstermek için kamayı çekip ileriye çıkmaz mı?

- Adamı bıçakladı mı?

- Ne bıçaklaması be usta.

İhtiyar ona bir tekme indirdi, Pire Nuri beş altı adım ileriye fırladı. Çöktü kapının dibine. İki elini karnına bastırdı, kamayı getir diye. Çaresiz götürdüm, yanına bıraktım.

- Desene korkunç bir adammış.

- Ne demezsin usta, iyice dayak yediler, gitmişler karakola, şikâyet etmişler. Komiser geldi, işe karışmadı. İhtiyarın ahbabı imiş. Çocuğu alamadım, çaresiz kayın pederin evine gittim. Kadın ayılıp bayılıyordu. Getirdim ihtiyarın dükkânına, kadın ağlar, oğlan ağlarken de arada zapartayı yedim.

- Ne demek o?

- Yani ihtiyar bana söylemediğini bırakmadı. Sonra da orada kurban kavurması yapmış, bizi de oturttu, ister istemez oturduk, yedik.

- Sonra...

- Sonra bana bir sıkı tembih çekti, bir daha içki içmeyecekmişim, oğlumun başına yemin ettirdi.

- Sen tövbe tutmazsın.

- Öyle deme usta. Bu olay bana fena dokundu. Kafam zehir zemberek. Kadına da yemin ettirdi. Bir daha içersem, eve rakı getirirsem gidip ona haber verecek.

- Ona ne oluyor?

- Ne bileyim, sen gel de sözünden çık. Zaten ben bu Hatice'nin dengi değilim. Kız bana acıdı da anasından babasından izinsiz vardı bana. Bin kere pişmandır ya, her ne ise oradan eve gittik.

- Evin hâlini görmeli.

- Öyle deme usta, dedi. «Evin hâli sabaha karşı meyhanenin hâli gibiydi de, bir gece evvel baştan aşağıya temizledim, hiç yapmadığım işleri yaptım. Pencereleri açtım havalandırdım evi. Sildim süpürdüm, bir tek kir bırakmadım.»

- Desene sonunda anlaştınız.

- Anlaştık ama içim rahat değil. Ne vardı içip içip kadına hakaret edecek, sonra evden kovacak.

- İyi ya, bundan sonra aklını başına al.

- Niyetim öyle usta, artık ağzıma rakı koymayacağım.

- Konyak mı içeceksin?

- Hayır, içki namına yalnız su, arada bir ayran ve çay. Bu içki perişan etti beni.

İşe başlamışlardı, İdris'in omuzu acıyordu, yüzünü buruşturuyordu ama yine de çalışıyordu.

Öğleye doğru kapı çalındı. İçeriye iri kıyım Reşit'le Nuri girdiler. Reşit:

- Bir daha uğramadın, dedi. «Seninle görülecek hesabımız var.»

- Ne hesabı, dedi İdris?

- Bizim başımızı belâya soktun.

- Ben sana dert yandım, dedi İdris. «Sen de kalktın kendini göstermek için peşimden geldin.»

Reşit:

- Neyin nesi o belâlı ihtiyar, dedi. «Ben şimdiye kadar böyle bir kabadayıya rastlamadım.»

- El elden üstündür, dedi İdris. «Ben de şaşırdım kaldım. Adam az daha omuzumu yerinden sökecekti.»

- Hesabımız ne olacak?

- Ne hesabı be, Reşit ağabey. Bende para mı var? Yoksa hıncını benden mi alacaksın.

- Oğlan ne oldu?

- Aldık, eve götürdük, benimki de geldi.

Eğer sen kendinde bir güç hissediyorsan git depoya.

- Senin başka işin yok mu? Adam canavarın biri.

Öteki oradan:

- Boş zamanıma rastladı, dedi. «Yoksa ben onu doğduğuna pişman ederim.»

Reşit:

- Sus be sıska, dedi. «Elinde kama ile adamın üstüne yürüdün, o da bastı tekmeyi paçavra gibi fırlattı seni kapının yanına. Hâlâ konuşuyorsun, ne boş bulunması.»

Reşit sonunda:

- Çocuğu almışsın ya, dedi. «Mesele kalmadı. Haydi kolay gelsin.»

İki meyhane gediklisi gittiler. İdris:

- Söylediklerime şimdi inandın mı usta, dedi. «Adam bu meyhane fedailerine elini sürmedi, ayağı ile itti, yere serdi. Kavga çıkaran sarhoşları kapı dışarı atmak kolay ama böyle bir ihtiyarın karşısında bizim kabadayı bayram düdüğü gibi söndü, dünyasını şaşırdı.»

Kemal usta:

- Yetişecek işler var, İdris dedi. «Üst tarafını öğleyin yemekte anlatırsın, biraz çalışalım.»

Testere sesleri, tahta yontma sesleri birbirine karıştı. Bayram ertesi yeni bir gayretle işe başladılar. Bir çay molası verdikleri bile yoktu.

Öğle yemeğinde İdris kayın babasının durumundan bahsetti:

- Hâlimize şükredelim usta, dedi. «Adam otuz sene dirsek çürütmüş, o daireden eve evden daireye gidip gelmiş. Bugün aldığı emekli aylığı ev kirasını ancak karşılıyor. Hani kayın validenin öğretmenlikten aldığı emekli aylığı olmasa aç kalacaklar. Adam sigarayı bile bırakmış, düşün artık hâllerini.»

Kemal usta:

- Hamdolsun, dedi. «Kira da vermiyoruz, karnımız da doyuyor. Allah olmayanın yardımcısı olsun.»

İdris o akşam hepsi ile birlikte çıktı marangozhaneden. Hatice'nin ısmarladıklarını aldı. Oğlan onu biraz çekinerek karşılamıştı. Fakat İdris oğluna suç bulmuyordu.

Onu zorla elinden almak istediği hırdavatçı ihtiyar, doyurmuş, beslemiş, altına bir de bisiklet çekmişti.

Murat o akşam hep dede dediği ihtiyarın atölyesinde olanları anlatıyordu. Dünyada ne kadar eşya varsa, o atölyede hepsinden varmış. Televizyon, radyo, piyano, kap kaçak, aletler, romanlar.

- Baba, diyordu. «Onda rende de var, testereler de var. Sen hiç kuyu çengeli gördün mü? Bir demir çemberin üstüne kasap çengelleri tak-

mışlar. Üstünde de ip bağlamak için bir sapı var. Bu kuyuya sallandırıp sağa sola çektin mi kova filan düşmüşse takılırmış bu çengellere. Bir kakadın alıp götürdü bu kuyu çengelini. Geriye getirdi ama Tahir Baba iyice azarladı onu. Çengelden biri eksilmiş. Sonra onda öyle borular var ki benim bacağım kadar.»

Annesi sormuştu:

- Atölyeyi nereden bulmuş?

Murat:

- Orası Cenevizlilerden kalma bir mahzenmiş. Tavanı hep kubbe kubbe. Tepede bir iki pencere var ama oraya tel germiş, fareler girmesin diye.

İdris:

- Nereliymiş bu adam, dedi.

- Bilmiyorum, dedi Murat. «Sekiz yaşındayken babasıyla İstanbul'a gelmiş. Mahallelerden eskileri toplarlarmış. Şimdi çok zengin Tahir Baba.»

O sonbahar okullar açılmadan önce bir sabah hırdavatçı dede gelivermişti.

Karı koca şaşırdılar ama memnun da oldular. Adamcağız onlara badem ezmesi getirmişti.

- Çocuklar, diyordu. «Bir ahbabın sünnet düğünü var. Vakti gelmişken bu Murat'ı da kestirelim. Ben o gün araba ile gelir hepinizi alırım. Ama Hatice kızımız daha önce oğlanı götürsün,

sünnet kıyafeti alsın. İşte size para, siz hazır olun. Murat Cumartesi akşamı sünnet edilecek. Ben akşama doğru gelir alırım hepinizi.»

Ne mecburiyeti vardı bu adamın. İdris de şaşırmıştı. Adamcağız gidince karısına:

- Evliya mıdır, nedir dedi? «Ona ne bizim çocuğumuzdan. Kalk dünya kadar para ver, masraf et, ayağımıza kadar gel, çağır, olacak iş değil.»

Meğer bu sünnet düğününü hırdavatçı Tahir Baba yapıyormuş. Birkaç fakir çocuk daha bulmuş, Murat'ın yanı sıra onların da işi görülecekmiş.

Tuttuğu sünnet salonu çok güzel süslenmişti. Bu toplantının en dikkate değer tarafı Tahir Baba idi. Ayağına parlak ayakkabılar giymiş, lâcivert bir takım elbise yaptırmış, bu kıyafetine bir de kuşak sarmış, yeleğinin cebinin içine iliştirdiği gümüş kordonu ile hemen göze çarpıyor ve ortalıkta dolanarak gelenlerin iyi eğlenmelerini sağlıyordu.

Öteki çocuklar gibi Murat'a da hediyeler gelmişti. Ama Tahir Baba'nın hediyeleri hepsinden kıymetliydi.

Güzel bir saat, bir dolmakalem, çeşitli parçaları olan bir pergel takımı, hediye ettiği gibi bir de cüzdan sokmuştu yastığının altına. Bunun içinde birçok para vardı.

Murat'ın anneannesi ile annesinin babası da bir araba ile getirilmiş, en güzel yerde ağırlanmışlardı.

İdris'in marangoz ustası ile Kemal usta da davetli olarak geldiler ve Tahir Baha'yı orada gördüler. Böyle yerlere davetsiz gelen ve orada olay çıkaran Pire Nuri ile Yarım Dünya Reşit de oraya gelmezler mi?

İdris'in az daha yüreğine inecekti. Ama Tahir Baba bu iki serseriyi hemen tanımış ve ellerini uzatarak onlarla tokalaşmış ve:

- Hoş geldiniz çocuklar, demişti. «Sizi aramızda gördüğümüze çok sevindim, buyurun şöyle oturun.»

Pire Nuri ile Yarım Dünya Reşit'in ara sıra yanlarına gelip:

- Eğleniyor musunuz çocuklar? diye soran Tahir Baba'nın canını sıkacak bir şey yapmadılar.

Davetlileri Tahir Dede sabaha karşı uğurlarken onların ellerini sıktı ve davetine geldikleri için teşekkür etti.

Bu sünnet düğününde ağzına bir lokma içki koymayan biri vardı o da bizim İdris Efendi idi.